Prohlášení Železniční sekce ETF ke krizi v evropské železniční nákladní dopravě

Železniční nákladní doprava v Evropě čelí hluboké a zrychlující se krizi. Navzdory jejímu strategickému významu pro klimatické cíle, odolnost průmyslu a územní soudržnost její podíl na dopravě již desítky let klesá.[1] Tento trend je v ostrém kontrastu s potenciálem tohoto odvětví: železniční nákladní doprava snižuje emise skleníkových plynů, zmírňuje dopravní zácpy na silnicích a podporuje klíčové evropské hodnotové řetězce, jako je výroba oceli, chemikálií, cementu a automobilů. Tyto společenské přínosy se však v současném politickém a finančním rámci neodrážejí.

ETF zastupuje železničáře z 29 evropských zemí. Jejich každodenní práce udržuje evropský železniční systém v chodu. Dnes varují, že bez rozhodných opatření hrozí Evropě strukturální kolaps kapacity železniční nákladní dopravy, včetně zániku systému přepravy jednotlivých vozových zásilek, který je nezbytný pro průmyslovou propojenost, flexibilní logistiku a připravenost Evropy.

ETF uvítala strategii Evropské komise pro udržitelnou a chytrou mobilitu a cíle v oblasti přesunu dopravy, jejichž cílem je zvýšit železniční nákladní dopravu o 50 % do roku 2030 a zdvojnásobit ji do roku 2050. Je však třeba konstatovat, že evropský železniční systém je v současné době daleko od dosažení těchto cílů. Proto znovu opakujeme naši výzvu k ambiciózním cílům v oblasti podílu jednotlivých druhů dopravy v rámci širší strategie ke snížení negativních externích efektů dopravy. Tyto cíle jsou nezbytné k obnovení rovnováhy v konkurenci mezi druhy dopravy, přesunu dopravy k nejudržitelnějším formám dopravy a zajištění, že budou přiděleny nezbytné finanční prostředky k dosažení těchto cílů.

Železniční sekce ETF zdůrazňuje, že krize v odvětví železniční nákladní dopravy není nevyhnutelná. Je výsledkem dlouhodobého chronického podfinancování, nedostatečné veřejné podpory a škodlivých dopadů liberalizace. Aby se podařilo zvrátit tento úpadek a vybudovat udržitelný, odolný a sociálně spravedlivý systém nákladní dopravy, musí Evropa zásadně přeorientovat svou strategii v oblasti železniční nákladní dopravy.

Stanovujeme následující priority:

1. Uznat železniční nákladní dopravu jako veřejnou službu

Vzhledem k jejímu zásadnímu přínosu pro společnost, ekonomiku a životní prostředí vyzývá ETF orgány EU a členské státy, aby formálně uznaly železniční nákladní dopravu jako veřejnou službu. Toto uznání umožní stabilní a dlouhodobou veřejnou odpovědnost a financování za účelem zachování strategických kapacit, ochrany územního pokrytí a sladění železniční nákladní dopravy s evropskými klimatickými a průmyslovými cíli. Jde o zajištění veřejného zájmu a kontinuity základních služeb.

[1] Evropská komise: Generální ředitelství pro mobilitu a dopravu, Doprava v EU v číslech – Statistická příručka 2025, Publikace Úřadu Evropské unie, 2025, https://data.europa.eu/doi/10.2832/2584130

Upozornění: Anglická verze tohoto textu je oficiální verzí. V případě rozporů v jiných jazykových verzích má přednost anglický text.

Evropská federace dopravních pracovníků | Galerie Agora, Rue du Marché aux Herbes 105, bte 11, B-1000 Brusel | +32 2 285 46 60 | etf@etf-europe.org etf-europe.org |

2. Ucelená dlouhodobá strategie podpořená trvalými veřejnými investicemi

Fungující systém železniční nákladní dopravy vyžaduje předvídatelné, dlouhodobé a dostatečné veřejné financování. Investice se musí zaměřit na:

- udržování, obnovu a rozšiřování kapacity infrastruktury
- zlepšení kvality a hustoty sítě
- zajištění územního pokrytí, včetně přípojných tratí, průmyslových vleček a seřaďovacích nádraží
- podporu obnovy a údržby kolejových vozidel v rámci dlouhých investičních cyklů

Veřejná odpovědnost za základní funkce nákladní dopravy je nezbytná k zajištění toho, aby klíčové služby mohly fungovat ve veřejném zájmu, i když nejsou komerčně ziskové. To vyžaduje model řízení, v němž mohou veřejné orgány zaručit kontinuitu, kvalitu a dlouhodobé plánování. Za tímto účelem vyzývá ETF Evropskou komisi, aby zrušila veškerá omezení týkající se státní podpory v oblasti železniční nákladní dopravy.

3. Strategická podpora jednotlivých vozových zásilek

Zvláště zdůrazňujeme systém přepravy jednotlivých vozových zásek (JVZ) jako nenahraditelnou součást evropské průmyslové a logistické infrastruktury. Umožňuje železnici obsluhovat regionální podniky, menší výrobní závody a strategická průmyslová odvětví, která nedokážou naplnit ucelené vlaky. Bez JVZ by se tyto toky téměř zcela přesunuly na silniční dopravu, což by zvýšilo emise, dopravní zácpy a opotřebení infrastruktury a oslabilo ekonomickou soudržnost evropských regionů. JVZ také hraje klíčovou roli v rámci napájecího systému: dodává a konsoliduje objemy pro větší ucelené vlaky. Tento dodavatelský řetězec nelze rozdělit; všechny segmenty jsou pro své fungování na sobě vzájemně závislé. Odstranění JVZ ve jménu krátkodobé „optimalizace“ by proto vyvolalo řetězovou reakci negativních dopadů v celé síti železniční nákladní dopravy.

Vzhledem k tomu, že JVZ je nákladnější a náročnější na pracovní sílu než provoz ucelených vlaků, je obzvláště náchylná k restrukturalizaci a často se stává první obětí úsporných opatření. ETF proto vyzývá k cílené provozní podpoře s cílem zajistit kontinuitu a modernizaci služeb JVZ. Bez strategické podpory riskuje Evropa ztrátu systému, který je základem průmyslové konkurenceschopnosti, regionální dostupnosti a životaschopnosti širší sítě železniční nákladní dopravy.

4. Spolupráce, nikoli konkurence, jako základ evropské sítě železniční nákladní dopravy

Železniční nákladní doprava může fungovat jako síť pouze tehdy, pokud jsou železniční dopravci povzbuzováni ke spolupráci, a nikoli od ní odrazováni. Z technických a provozních důvodů nemůže žádná jednotlivá společnost obsluhovat celou Evropu. Spolupráce proto musí být normou, a to jak v rámci železnice, tak mezi jednotlivými druhy dopravy.

ETF vyzývá:

- aby orgány umožnily posílenou spolupráci mezi evropskými železničními provozovateli s cílem vybudovat skutečnou evropskou síť železniční nákladní dopravy
- interoperabilitu a multimodální integraci, zejména propojení přístavů, logistických uzlů a průmyslových regionů

Evropská federace pracovníků v dopravě | Galerie Agora, Rue du Marché aux Herbes 105, schr. 11, B-1000 Brusel | +32 2 285 46 60 |etf@etf-europe.org | etf-europe.org

- zapojení hlavních logistických hráčů do ekologické transformace, včetně minimálních cílů pro využívání železnice a systematického přístupu k železnici v nových logistických zónách
- znovu začlenění činností v oblasti kombinované dopravy do ucelených obchodních strategií na podporu multimodálních platforem

Hospodářská soutěž nepřinesla slibovaný přechod na jiné druhy dopravy. Přednost musí mít spolupráce a veřejná odpovědnost.

5. Pracovní podmínky: základ bezpečnosti, kvality a budoucího náboru pracovníků

Železniční nákladní doprava nemůže růst bez pracovníků, kteří ji provozují. Pracovní podmínky se však pod tlakem konkurence zhoršily, což vede k nedostatku pracovních sil a potížím s přilákáním nových pracovníků.

Požadavky ETF:

- monitorování pracovní doby, doby řízení a doby odpočinku, zamezení manipulace, aby byla zajištěna bezpečnost a odstraněny neopodstatněné přesčasy
- zaručený přístup k důstojným sociálním zařízením pro všechny pracovníky
- stejnou mzdu za stejnou práci na stejném místě, bez ohledu na zemi původu
- kvalitní a standardizované školení zaručené v celé Evropě
- technologické inovace, jako je digitální automatické spřáhlo, s jasným cílem zlepšit bezpečnost a snížit fyzickou zátěž, nikoli snížit počet zaměstnanců

Udržitelný systém železniční nákladní dopravy musí být založen na důstojné práci.

6. Rovné podmínky pro všechny druhy dopravy

Evropa potřebuje inkluzivní dopravní politiku, která ocení každý druh dopravy a přínosy, které přináší z hlediska sociální, environmentální a ekonomické udržitelnosti. Přesouvání nákladní dopravy ze železnice na silnice pouze proto, že silniční doprava je uměle udržována na nízké cenové úrovni díky vykořisťovatelským pracovním praktikám, je v rozporu se závazky Evropy k lepšímu klimatu, lepším pracovním místům a spravedlivé hospodářské soutěži. Železniční nákladní doprava se nachází v nerovném konkurenčním prostředí s druhy dopravy, kde je rozšířen sociální dumping a kde jsou environmentální náklady externalizovány a nese je celá společnost. Důvěryhodná strategie přesunu dopravy mezi jednotlivými druhy proto musí:

- internalizovat negativní sociální a environmentální náklady ve všech druzích dopravy a odměňovat pozitivní externality
- zlepšit dodržování sociálních a environmentálních předpisů v silniční dopravě
- zajistit spravedlivé zdanění pohonných hmot, energie a DPH
- začlenit železnici do plánování průmyslové relokace a logistiky prostřednictvím systematické analýzy toků nákladu

Pouze komplexní dopravní politika může přinést změnu, kterou Evropa potřebuje.

Evropská federace pracovníků v dopravě | Galerie Agora, Rue du Marché aux Herbes 105, schr. 11, B-1000
Brusel | +32 2 285 46 60 |etf@etf-europe.org | etf-europe.org

7. Solidarita s pracovníky a výzva k okamžitému jednání

ETF vyjadřuje plnou solidaritu s pracovníky železniční nákladní dopravy a odbory po celé Evropě, kteří se mobilizují proti ztrátám pracovních míst a za budoucnost svého odvětví. Restrukturalizační procesy musí zabránit propouštění a zajistit bezpečnost a dlouhodobou životaschopnost systému.

Železniční nákladní doprava je nepostradatelná pro dosažení udržitelného, odolného a sociálně spravedlivého evropského dopravního systému. Čas na postupné úpravy skončil. Evropa musí jednat nyní, rozhodně a soudržně, aby zajistila budoucnost železniční nákladní dopravy a pracovníků, kteří ji umožňují.

Evropská federace pracovníků v dopravě | Galerie Agora, Rue du Marché aux Herbes 105, schr. 11, B-1000 Brusel | +32 2 285 46 60 |etf@etf-europe.org | etf-europe.org